

УДК [821.111“17/18”-1 Дж.Байрон: 821.161.2“18/19”-1 І.Франко]-091:159.937

ДЖОРДЖ ГОРДОН БАЙРОН У КРИТИЧНІЙ ТА ТВОРЧІЙ ПЕРЦЕПЦІЇ ІВАНА ФРАНКА

Оксана МЕЛЬНИК

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
вул. Шевченка, 57, 76025 м. Івано-Франківськ, Україна*

У статті розглянуто творчість Дж. Г. Байрона в критичній та творчій перцепції І. Франка та, на підставі філософських інтерпретацій двох авторів, проведено типологічне зіставлення легенди І. Франка “Смерть Каїна” і містерії Дж. Г. Байрона “Каїн”.

Ключові слова: сюжет, типологічне зіставлення, перцепція, літературні зв’язки, поетична творчість, світова література.

Вплив Джорджа Байрона на світову літературу є унікальним. До його творів та образів неодноразово зверталися і досі звертаються критики, письменники, перекладачі. Не уникли цього впливу й українські літератори. У різний час твори Байрона в Україні перекладали Володимир Самійленко, Павло Грабовський, Пантелеймон Куліш, Леся Українка, Борис Грінченко, Сава Голованівський. Творчість англійського поета досліджували Н. Дьяконова, І. Дубашинский, Г. Храповицька, В. Богуславська, О. Дзера, С. Руссова, С. Павличко, Л. Герасимчук, Д. Кузик, Д. Наливайко та інші.

Важливу роль у донесенні творчості Байрона до українського читача відіграв І. Франко. Він був одним із перших письменників, що зацікавились особистістю англійського барда. У творчій спадщині Франка є переклади байронових творів і літературно-критичні статті про його творчість. У поетичній творчості двох визначних письменників є спільні мотиви, образи і сюжети. На жаль, саме цей аспект франкового доробку висвітлений частково, хоча його торкалися дослідники та критики О. Куца, В. Матвійшин, С. Павличко, Д. Штогрин.

І. Франко не лише розповідає про поетичні твори англійського поета, але й аналізує їх. Франко не засліплений Байроном, ставить до нього критично. Зокрема, про першу збірку Дж. Байрона – “Години дармування” український письменник пише, що автором є ще молода людина.

Високо оцінив Франко поему “Мандрівка Чайльда Гарольда”, вважаючи, що її поява була знаменною подією для всієї Європи, адже згаданою поемою було започатковано одну з провідних течій романтизму – байронізм. “Се не оповідання, – пише автор, – не опис, не епопея і не критика, а ряд думок, вражінь і описів того, що автор бачив у своїй подорожі” [13, с. 287].

У “східних поемах” Байрона: “Гяур”, “Абідоська наречена”, “Корсар”, “Лара”, “Облога Корінфа” та “Паризіна”, на думку Івана Франка, відтворено персонажі на зразок Чайльда Гарольда, яких він характеризує як злобних, таємничих, з нечистим

сумлінням, гордих, як і сам їх автор. Вони не люблять життя і не бояться смерті. Такі песимістичні ідеї та образи у творах англійського барда спричинені, вважає Франко, тим горем та муками, через які йому довелося пройти. Та це дало йому змогу пізнати глибину людських страждань, навчило співчувати чужому лихові.

Під час другої подорожі в свідомості англійця відбуваються зміни, що призводять до песимістичних настроїв. Проте любов до поезії та свободи не покинула його. Франко вказує на те, що це позначилося на тогочасних байронових творах, зокрема на третій пісні “Чайльда Гарольда”, “Шильйонському в’язні”, “Манфреді”. Останній твір І. Франко назвав “англійським відгомном Гетевого “Фауста”.

Перебуваючи в Равенні із сім’єю Гамба, Байрон написав ще кілька творів, зокрема поему “Мазепа”. На думку Франка, “Мазепа” – один з найкращих творів Байрона. З геніальною силою і вірністю англійський поет змалював у згаданій поемі безконечні степи України, майстерно зображено й образ Мазепи. Драму “Два Оскарі”, написану в той же час, Франко охарактеризував як слабку, але, за словами українського письменника, завдяки філософській драмі “Каїн” автор знову піднявся на п’єдестал.

Останнім і найбільшим твором Байрона, зазначає Франко був “Дон-Жуан”, над яким автор працював шість років і не завершив його. Дуже високо оцінив згаданий твір Гете, називаючи його найгеніальнішим поетичним твором ХІХ віку. Франко ж, передусім, бачив у “Дон-Жуані” широку панораму європейської дійсності, яскраву картину тогочасного суспільного ладу. Головними у змісті “Дон-Жуана”, на думку І. Франка, є не пригоди героя, а величні описи та відступи, жарти та натяки Байрона із публічного та літературного життя Європи, зокрема Англії.

Надзвичайний вплив Байрона, його ідей на світову літературу не лише тієї епохи, а й наступних поколінь І. Франко вважає явищем закономірним. Адже, за його словами, англійський поет, висловлюючи свої прагнення, думки, передавав думки загалу, був духовним представником свого часу. Його відвертий патріотизм, пропаганда свободи особистості, бунт проти всього усталеного, закоренілого були прикладом для наслідування в інших національних літературах. Хоча в передмові до перекладу “Чайльд Гарольда” Пантелеймона Куліша Франко пише: “Не можна сказати, щоб Байронові виступи були всюди справедливі, щоб його боротьбі присвічував якийсь ясний і високий ідеал; навпаки, се була далеко більша боротьба його необузданого темпераменту та великопанської фантазії, ніж виробленого світогляду. І хоча се вменшує його значення для потонних віків, то для сучасних се мало найбільшу вагу, бо додавало боротьбі гарячого, персонального характеру, виплодило цілу генерацію незадоволених скептиків і рівночасно ентузіастів, що відіграла дуже важну роль в розвої ідей і подій ХІХ віку” [14, с. 406].

І. Франко був одним із перших перекладачів творчості Дж. Байрона. Одним із найбільш відомих та досконалих перекладів творів Байрона українською мовою є його переклад “Каїна”. Легенда “Смерть Каїна” написана 1889 р., після третього ув’язнення. Ще наприкінці 70-х рр., після першого й напередодні другого арешту, І. Франко вивчав творчість Дж. Байрона, захоплюючись його особистістю та прагненням пізнати людську духовність. Наслідком цього було те, що І. Франко переклав українською мовою містерію “Каїн” (1879 р.) [10, с. 92].

Містерію Байрона “Каїн” і легенду Франка “Смерть Каїна” можна було б вважати поетичною цілістю, хоча між ними понад 50-літня часова відстань. Різниця між цими творами є хіба що в особливостях їхньої віршованої будови. Байронова поетична драма написана білим віршем, а Франкова легенда у формі ліричної поезії. Однак, що стосується ідеї та змісту обидвох розглядуваних творів, то “Смерть Каїна” видається немов закінчення “Каїна” [17, с. 452].

Твір Байрона ідеалістичний за світоглядом. І. Франко в передмові до перекладу містерії Байрона старається оборонити Каїна, як частину людства, що в своєму духовому шуканні протиставляється авторитетові абсолютного духа, не знаходячи задоволення серед оточення, що підпорядковане тому ж авторитетові і вірить у нього. Він хоче розуміти і співчувати такому родові людства, що йому обставини не дають вирости і здобути знання. Франко не схвалює Каїнове шукання знань і вже тим не погоджується з думкою Байрона. Становище Франка стане нам зрозуміліше тоді, коли пригадаємо, що переклад “Каїна” і передмова до нього написані в той час, коли їх автор, під впливом раціоналізму, над усе цинив науку і тільки через знання і працю промощував шлях до визначеної власної мети і мети свого народу [6, с. 197]. У “Замітці перекладчика” до перекладу містерії “Каїн” читаємо: “А тепер подумаймо собі, що станеться з тим чоловіком, коли нараз створиться перед ним вхід до пожаданого знання і він в одній годині зуміє обняти оком безмір світовий, зуміє вияснити собі минувшість і теперішність. Безконечний приплив нових вражень і понять оголомшить його [12, с. 643].

І. Франко був одним із перших українських письменників, що розпочав роботу над перекладами творів Байрона. У п’ятдесятитомному виданні творів І. Франка ім’я Дж. Байрона згадано у двадцяти двох із них, що переконливо свідчить про обізнаність українського автора байроновою творчістю.

Підтвердженням цьому є стаття “Лорд Байрон”, у передмові до якої Франко писав, що “ані один поет на світі при такій односторонності свого таланту не мав такого широкого і глибокого впливу на сучасну і пізнішу літературу, як лорд Байрон” і причиною цього, на думку автора, є те, що “Лорд Байрон великий поет головню для того, що був великим, незвичайним чоловіком” [13, с. 283].

У статті І. Франко подає біографію англійського поета, причому вказує на факти, яких немає в інших біографів Байрона. Франко використовує поетичний стиль, тому його стаття нагадує швидше художній, аніж публіцистичний твір; розповідає про дитинство Байрона: “Хоч хромий, Джордж був, однако, дуже сильно збудований і відзначувався між усіма шкільними товаришами проворністю при всяких забавах, силою і відвагою” [13, с. 284].

Іноді складається враження, що І. Франко додав до біографії Дж. Байрона дещо “від себе”. Проте він створює цікаві образи брата Джорджевого діда, “про котрого говорили, що замучив свою жінку, що ненавидів свого сина і наслідника, а переживши його, переніс ту ненависть на свого внука”, матері хлопчика, котра “... походила ...з хоровитої, нервово розстроєної сім’ї і сама була крайньо нервова та неконсеквентна в поступуванні. Вона раз цілувала та пестила маленького Джорджа, то знов відпихала його від себе і мучила його без ніякої причини” [13, с. 284], його дружини, Персі Шеллі, родини Гамба – друзів Дж. Байрона та й самого поета, розвиток його особистості, спраглої до знань, краси, подвигів та пригод, якого час-

ті переїзди, проблеми зі здоров'ям, наклепи з боку преси, бідність та інші негаразди не зламали, навпаки – зміцнили й додали снаги.

Цікаво, що у біографії, поданій Франком, немає жодної згадки про так зване найбільше кохання Дж. Байрона, його двоюрідну сестру Августу Лі, натомість сказано, що розлучення з Анною Мільбенк, "...котрого правдивих причин ніхто не знав, послужив для Байронових ворогів пожаданою причиною до найрізніших напастей і клевет на поета, так що він бачився змушеним в 1816 р. назавсідги покинути Англію" [13, с. 288].

Франко детально описує подорожі Байрона до та після "вигнання" з Англії – поїздки на Схід, до Лісабона, Гібралтару, далі через Мальту до Албанії, Афін, Смирни, Константинополя, а згодом з Азії до Європи, та другу велику мандрівку – через Бельгію, Швейцарію, знайомство з Персі-Біші Шеллі, подорож до Італії, життя у Венеції разом із сім'єю Гамба, переїзд до Пізи, та нарешті – участь у грецькому повстанні проти турків. Байрон вважав, що його ім'я допоможе грекам у їхній національно-визвольній війні.

Смерть Байрона, – продовжує у статті І. Франко, – мала значний вплив на всю Європу, принісши більше користі грекам, ніж його безпосередня участь у повстанні: "Той аристократ, окричаний англійською аристократією яко чоловік без характеру, без ідеалів, без моральності, як якийсь демон негачії і знищення – і нараз показується, і що він мав у собі силу віддати все своє добро, свою любов, своє славне ім'я і своє життя в обороні свободи чужого і далекого народу! В його творах потоність швидко побачила той самий святий огонь обурення та ненависті проти усього злого котрий горів у душах усіх найліпших людей того часу" [13, с. 291]. Звідси, вважає Франко, і почалося захоплення творами Байрона, що привело нащадків спершу до запозичень з його творчості, а пізніше до творення найкращих зразків європейської поезії XIX століття.

"Він видить докладно, що се справді знання, котрого так бажав, – але він розчарований: знання того вказує му тільки факти, голі, мертві факти, добутки потужних сил і вплив, котрим він підлягає, як найменший атом і як безмірне світове тіло. А він ждав сказівки, успокоєння. Він не знає, що воно лежить у фактах, що поза ними його нема, що треба тільки вміти складати їх, щоб почути в душі ублагороднююче піднесле впливання правди. Його дух, виростий під гнітом авторитету, мислить дедуктивно, шукає насамперед "принципів", "основ", з яких би мож усе виводити, а факти не дають їх, вони домагаються мислення індуктивного, до котрого він ще неспосібний. Се доводить його до розпуки, до проступку. Проступок надломить його тіло, затемнить його думку, но не зломить його духу, не вгне го під ярмо авторитету. Ось психологічне, глибоко правдиве й людське значення "Каїна" [12, с. 643].

Отже знання, що його одержав Каїн, як готовий загальний висновок відбутих процесів, не дало йому заспокоєння, як і не дало б кожній людині жодної користі, що сприймала б його таким способом. Частковим, досвідним способом, як зазначає Франко, Каїн не був спроможний досягнути того знання, бо до цього не допускали його вищі авторитети. З одного боку бачимо ясний позитивістський спосіб Франкового підходу до проблеми здобуття знань, з другого боку – такий самий ясний виступ проти авторитету, який обмежував би виявлення "раціо", по-

минаючи те, що шукання Каїна могло б увінчатися успіхом без його душевного заломання, коли б він послухав найближчих зі свого оточення, що радили йому: “Каїне, вибери любов”. Проте він не послухав тієї поради, щоб тим не підпорядкуватись власне тому духовому авторитетові. Ця Каїнова постанова призвела до нещасливих для нього наслідків [16, с. 453].

У наступних рядках Франкової передмови до перекладу “Каїна” Франко подає глибокий аналіз головної антитези Каїна – його дружини Ади, як втілення беззастережної любові та ідеалістичних прикмет.

У 1879 р. ця проблема стала актуальною і для Франка, була предметом душевної боротьби його власного “Я”, щоб зрушити його світогляд і навести до ідеалізму. Однак на цю еволюцію було потрібно цілих десять років, що вели поета через різні перешкоди і страждання фізичного характеру (ув’язнення 1880-го і 1889-го рр.) і душевної боротьби – поєдинків його душі, щоб поет пройшов дорогу від жадоби пізнання до ідеалу життя, від естетики раціоналізму до естетики ідеалізму, від “Каїна” до “Смерті Каїна” [17, с. 453].

Франкова легенда “Смерть Каїна” є немов продовженням, чи радше закінченням Байронової містерії “Каїн”. Франко не залишає свого героя з тавром прокляття у вічній мандрівці, у стражданнях, так як це зробив англійський поет, але веде Каїна, крізь труди й терпіння, до пізнання найвищого людського ідеалу, щоб після цього дати йому вінець смерті.

У легенді “Смерть Каїна” Каїн позбувся будь-якого авторитету, навіть того, що його ще простежуємо в містерії Байрона. Однак без того власне авторитету його життя, увінчане навіть знанням, стало беззмістовне. Тому поет проводить Каїна ближче до мурів раю, ближче до духовного авторитету. Доля, себто – Творець, розгортає перед Каїном панораму його думок, дозволяє йому богохулити, ненавидіти своє оточення, роздумувати над своїми вчинками і оправдувати їх різним способом, але при тому не щадить йому терпіння і всіх труднощів, що їх стрічає і переносить кожна людина. Однак, незалежно від цього, в усіх своїх рефлексіях Каїн врешті стрічається з фактом безцільності його подальшої мандрівки і його страждання. Коли ж являється перед ним мета, навіть на перший погляд недосяжна, Каїн без вагання прямує до неї, прямує до авторитету, до пізнання “Царства Божого”. І хоч “рацію” його протиставляється цьому, – душа його виявляється сильнішою від усіх розумових постанов і провадить його до мурів раю. Коли труди Каїна стають безуспішними, бо входу до раю, незважаючи на всі зусилля, знайти він не може, тоді він безпосередньо звертається з молитвами до Бога. Але Бог знову позбавляє Каїна його власної долі, навіть не відзивається на його прохання і на його молитви. Й тоді душа Каїна далі намагається пізнати Божу істину, побачити Божий рай; доклавши великих зусиль, підносить Каїна на найвищий вершок його духовної мандрівки, щоб він побачив правду найвищого ідеалу людського життя – Божий рай.

Смерть не була для Каїна карою. Більшою карою для нього було Боже тавро, прокляття на вічне скитання і страждання його душі, без пізнання правдивої мети життя. Франко наголошує, що смерть для Каїна була не чим іншим, як вінцем любові, що ним наділяє його Господь по довгих терпіннях, шуканнях, роздумуваннях і кінцевому каятті цього першого вбивці [11, с. 30].

Отже, Каїн помер у такому самому душевному спокої, як його сестра й дружина Ада та брат Авель, що “більше любив Бога і ближніх, як своє житіє”.

Зі смертю Каїна кара падає на людський рід, але не тому, як заявляє Лемех, що за вбивство великого грішника Боже прокляття падає на людей, а тому, що всі потомки перших родичів, а також і потомки Каїна не дізналися істини про правдиве життя, яку він їм ніс, і тому впродовж довгих віків мусять власними зусиллями намагатися пізнати цю істину.

Зовсім іншим питанням є факт смерті Каїна, якого вбиває сліпий Лемех – духовий провідник громади, а громада закидає камінням тіло покійного, як найбільшого грішника, не знаючи, що Каїн вже з’єднався духовно з Творцем. Щойно тут Франко вказує на земних авторитетів, що часто не дають громаді глибше пізнати істину, прийнявши шаблонно старезну пісню – твір людської уяви, чи людського обмеженого розуму [17, с. 454].

Сліпий Лемех – це символ того земного авторитету, що не заглиблюється в правдиву науку Бога, не шукає шляхів до пізнання правдивого корму людської душі, а тільки поверхово приймає подані йому догми, щоб їх таким же способом застосувати в громаді.

Каїн – це символ просвіченого духа, далекого від первісної простоти, його гріх – це вбивство тої простоти у брата, з якої він вже давно вийшов. Приймаючи основу Байронового Каїна, Франко йде далі: він стежить далі за тим типом просвіченої людини й бачить її, – під хвилю, як вона прийшла до повної гармонії розуму й чуття в постатях гарячих проповідників великих ідей, у постатях апостолів вічної правди й всевітньої гармонії, в постатях, що йдуть із проповіддю між товпу на певну смерть із рук тої сліпої товпи. Каїн – це символ просвіченої людини, людини (за твердженням самого Франка) ХХ ст., що вийшла з простоти, поборолася їй і почала свою мандрівку, оперту на знання, на основі “раціо”, відкидаючи вищий духовний авторитет – Бога. Однак у своїх пошуках ця людина побачила, що вибраний нею шлях веде до катастрофи безцільності. Тоді душа її виривається з-під контролю “раціо” і прямує в протилежному напрямку – назустріч пізнанню Божого раю. Все знання людини показується марним супроти прагнення її душі. Вона йде за внутрішнім покликом свого духу і пізнає правдиву ідею людського життя; ту ідею, яка, до речі, була в душі тої ж людини ще в молодих літах її життя. І щойно після такої довгої дороги і внутрішньої боротьби, об’єднавши в собі всі духовні вартості, глибоке знання і досвід, та людина стає справжнім духовним провідником народу.

Коли детальніше познайомимось із творчим життям І. Франка, то побачимо, що шлях головного героя в легенді “Смерть Каїна” – це шлях самого автора легенди, який вів від романтичного ідеалістичного світосприйняття, яким насичена його рання творчість, через раціоналізм і практичний соціалізм до глибоко обдуманого та обгрунтованого християнського ідеалізму [16, с. 457].

У поезії було серце романтизму; не дивно, що саме в поезії романтизм протривав найдовше. І для будь-якого європейського поета рубежу віків – символіста, декадента, неоромантика, реаліста – ставлення до романтичної філософії та естетики було одним із першочергових питань. У цій складній літературній ситуації український поет був спадкоємцем певної художньої традиції, яка пов’язана з байронічною, революційною, філософською лінією в романтизмі. Франкові загалом

імпонує активний погляд на суспільство – і експресивна природа творчості, і символізм як основоположний принцип світобачення, притаманний романтичній художній системі. Але, розвиваючи романтичну поетику, український митець не приймає цілого ряду світоглядних принципів цього напрямку, передовсім ідеалізму як основи ставлення до дійсності, пантеїстичної концепції природи (проблема природи не висувається як самостійне філософське питання), романтичної концепції культури та історії [4, с. 36].

Такий неоднозначний підхід до романтичної традиції очевидний уже в ранній філософській поемі “Смерть Каїна”.

У листі до Т. Мура 19 вересня 1821 р. Дж. Байрон згадує про новий свій твір – трагедію, написану в метафізичному стилі “Манфреда”. Англійський поет точно визначає жанр містерії “Каїн” і дає ключ до її розуміння. Для нього, як і пізніше для І. Франка, не сам міф, а “метафізика”, тобто філософська ідея, в ньому втілена, виходить на перше місце.

Не лише нову інтерпретацію біблійного сюжету, не раз уже інтерпретованого в літературі до І. Франка й до Дж. Байрона, а драму ідей, для якої цей сюжет стає ідеальною метафорою, мають у собі і містерія Дж. Байрона, і легенда І. Франка. В центрі обох – важлива світоглядна проблема, яка мучила Гете, потім з небувалою гостротою висувалася класиками романтизму, а в наш час визначила цілу лінію літератури Заходу, її можна сформулювати так: у чому сенс життя, якщо кожного чекає смерть? І в зв’язку з цим – у чому сенс пізнання? [8, с. 183].

Обидва письменники поставили філософську задачу. Одержимий пізнанням як почуттям, байронівський Каїн прагне зрозуміти таємницю життя і смерті, хоч не відає, чи є добром саме знання. “Істина – це благо”, – спокушає і заохочує Люцифер; “Істина принесе біду”, – попереджає Ада. І не помиляється. Пошук знання приводить Каїна до страшних результатів. Цієї проблеми торкається І. Франко. І його героя знання зробило вбивцею. Адже Авель хотів повернути брата “в ту саму дитячу простоту, з котрої дух його давно вже вийшов”. Метафорою пізнання у Байрона є політ Каїна з Люцифером, у Франка такою метафорою стає видіння раю. Першому Каїну пізнання приносить гірке відкриття: “Я – ніщо!” Другому – щасливе прозріння: знання – “не враг життя”, а в любові – смисл існування. Але щастя Франкового Каїна ілюзорне, а трагізм долі перевершує трагізм героя романтичного [16, с. 456].

Отже, хоч твори англійського та українського поетів різні за світосприйняттям, ми простежуємо в них схожість ідей та персонажів. Обидва поети намагаються відповісти на філософські питання: у чому сенс людського буття, чи можна досягти гармонії між життям і знанням.

У творчій та в літературно-критичній спадщині Франка Байрон посів чільне місце: Франко високо відзначив особистість англійського поета, як і його вплив на сучасників та нащадків.

Твори українського та англійського поетів мають багато спільного, незважаючи на те, що вони творили в різний час та в різних умовах. Ідеї, висловлені обидвома митцями, актуальні й сьогодні. Вони – співці свободи, боротьби, виразники віянь своїх епох та народів.

2. *Вєрвєс Г.Д.* Іван Франко і світова література // Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті: У 5-и т. К., 1987. Т. 1. С. 324–361.
3. *Дзера О.* Біблійне підґрунтя в містерії “Каїн” Дж. Байрона // Слово і час. 1999. № 3. С. 76–79.
4. *Дорошенко І.І.* Іван Франко – літературний критик // Львів: Вид-во Львівського університету, 1996.
5. *Куца О.П.* “Смерть Каїна” Івана Франка: компаративний перегляд як вияв інтенсифікації модерних аспектів // Науковий вісник кафедри Юнеско Київського державного лінгвістичного університету (Лінгвапакс-VIII). Філологія, педагогіка і психологія в антропоцентричних парадигмах. К., Видавничий центр КДЛУ, 2000. Випуск 38. С. 419–424.
6. *Маланок С.* Книга спостережень. К.: Дніпро, 1997. 432 с.
7. *Матвійшин В. Г.* Англійський бард і Україна // Всесвіт. 1988. № 8. С. 148–149.
8. *Павличко С.* Байрон. Нарис життя і творчості // Зар. літ.: дослідження та критичні статті. К., 2001. С. 153–271.
9. *Соколець Ф. Т.* Шевченко та І. Франко про творчість Байрона // Всесвіт. 1978. № 9. С. 192–193.
10. *Тихолоз Б.* Золотий міст зрозуміння ... Діалог Заходу і Сходу у культуротворчому синтезі Франка // Дивослово. 2003. № 10. С. 11–13.
11. *Франко З. І.* Франко – не атеїст // Людина і світ. 1991. № 1. С. 27–30.
12. *Франко І.* Замітка перекладчика [до “Каїн. Містерія в трьох діях”] // Франко І. Збір. тв.: У 50 т. К.: Наук. думка, 1978. Т. 12. С. 642–644.
13. *Франко І.* Лорд Байрон // Франко І. Збір. тв.: У 50 т. К.: Наук. думка, 1981. Т. 29. С. 283–292.
14. *Франко І.* Передмова [до видання “Гордон Байрон. Чайльд Гарольдова мандрівка. Переклав Панько Куліш”] // Франко І. Збір. тв.: У 50 т. К.: Наук. думка, 1982. Т. 35. С. 405–408.
15. *Франко І.* Статті і матеріали. Львів, 1952. 167 с.
16. *Штогрин Д.* До еволюції світогляду І. Франка (“Смерть Каїна”) // Визвольний шлях. 1961. Кн. 4. С. 452 – 457.
17. *Штогрин Д.* До еволюції світогляду І. Франка (“Смерть Каїна”, закінчення) // Визвольний шлях. 1961. Кн. 5. С. 449–456.
18. *Шулик І. М.* Романтизм у західній літературі. Життєвий і творчий шлях Дж. Г. Байрона: урок-літературна вітальня // Все для вчителя. 2003. Берез. (№ 7–8). С. 59–64.

GEORGE GORDON BYRON IN CRITICAL AND CREATIVE PERCEPTION OF IVAN FRANKO

Oxana Mel'nyk

*Vasyl Stefanyk PreCarpathian National University
Shevchenko str., 57, 76025, Ivano-Frankivsk, Ukraine*

In this article the subject of my research was the figure of George Gordon Byron and his creation in critical and creative perception of Ivan Franko, so, spiking in general, – the view on a representative of English literature with the eyes of an Ukrainian personality, a bearer of Ukrainian mentality and culture, typological comparison of the legend of I. Franko's “The Cain's death” and the mystery of G. G. N. Byron “Cain”, authors' philosophical interpretations.

Key words: plot, typological comparison, perception, literary connections, poetical creation, world literature.

**ДЖОРДЖ ГОРДОН БАЙРОН В КРИТИЧЕСКОЙ
И ТВОРЧЕСКОЙ ПЕРЦЕПЦИИ ИВАНА ФРАНКО**

Оксана Мельник

*Прикарпатский национальный университет имени Василя Стефаника
ул. Шевченко, 57, 76025, г. Ивано-Франковск, Украина*

В статье рассмотрено творчество Дж. Г. Байрона в критической и творческой перцепции И. Франко и, на основании философских интерпретаций двух авторов, проведено типологическое сопоставления легенды И. Франко “Смерть Каина” и мистерии Дж. Г. Байрона “Каин”.

Ключевые слова: сюжет, типологическое сопоставления, перцепция, литературные связи, поэтическое творчество, мировая литература.

Стаття надійшла до редколегії 06.08.2007

Прийнята до друку 14.10.2007